

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Середня освіта (Історія)»

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань 01 Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.
Викладач (-і)	Борчук Степан Миколайович
Контактний телефон викладача	(0342)59-61-03
Е-mail викладача	borchuk_s@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	передбачено
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.» є особливості та закономірності еволюції міжнародних відносин в Середні віки та на початку ранньомодерної доби; головні етапи розвитку європейської та інших систем міжнародних відносин; найважливіші пріоритети зовнішньої політики великих держав на різних етапах історичного процесу; хронологічну канву подій, пов'язану зі становленням, кризою та занепадом кожної системи міжнародних відносин; основні засоби здійснення зовнішньої політики суверенних країн – дипломатію та війни у Середні, Нові та Новітні часи; комплекс джерел, важливих для еволюції міжнародного права. Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин друга половина XVII – початку XX ст.» складена відповідно до освітньої програми підготовки «Середня освіта (Історія)».	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними тенденціями розвитку міжнародних відносин доби Середньовіччя та раннього Нового часу й подальшу їх еволюцію через зміну систем, починаючи від Вестфальської (1648–1789) і закінчуючи Ялтинсько-Постдамською (1945–1991). Методологічно курс опирається на фундаментальні положення сучасної теорії міжнародних відносин і висновки різних шкіл та напрямів у вивченні історії міждержавних стосунків. Основними цілями є показати логіку та рушійні сили найважливіших подій європейської та світової політики у їх взаємозв'язку між собою, сформувати у студентів системне бачення міжнародних відносин та зовнішньої політики окремих держав з урахуванням різних чинників – економічних, соціальних, політичних, воєнних, ідеологічних, конфесійних, культурних.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Загальні компетентності: ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і	

технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситу

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

ФК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

ФК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

ФК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

ФК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН 02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

ПРН 03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

ПРН 04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

ПРН 06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

ПРН 07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

ПРН 08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

ПРН 09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

ПРН 11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.

ПРН 13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ПРН 15. Розуміти та застосовувати для розв’язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

ПРН 17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.

5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
лекції	12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18		
самостійна робота	60		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	014 Середня освіта (Історія)	4	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Великі географічні відкриття та перший поділ світу між європейськими державами.	2		4
Тема 2. Італійські (1494 -1559 рр.) та релігійні війни і дипломатія у Західній Європі XVI – першої пол. XVII ст.	2		4
Тема 3. Міжнародні відносини у Східній, Південно-Східній та Центрально-Східній Європі XVI – першої пол. XVII ст.	2		4
Тема 4. Вестфальський мир і Мюнстерсько-Оснабрюкський порядок.	2		4
Тема 5. Міжнародні відносини на периферії Вестфальської системи. Центрально-Східна Європа у міжнародних відносинах другої половини XVII ст.	2		4
Тема 6. Міжнародні відносини наприкінці «Старого порядку».	2		4
Тема 7. Міжнародні відносини під впливом Атлантичної революції.		2	4
Тема 8. Нові аспекти міжнародних відносин кінця XVIII – початку XIX ст.		2	4
Тема 9. Утворення, головні засади Віденської системи та роль Священного союзу в підтримці європейської рівноваги.		2	4
Тема 10. Зовнішньополітичні пріоритети великих держав у 1820–		2	4

1840-і рр. та еволюція Віденської системи.			
Тема 11. «Східне питання» у 20–40-х рр. XIX ст.		2	4
Тема 12. Міжнародний аспект європейських «синхронних» революцій 1848 р.		2	4
Тема 13. Зовнішня політика О. Бісмарка та система союзів 70-90-х рр. XIX ст.		2	4
Тема 14. Перші війни за поділ світу й блокове протистояння в Європі.		2	4
Тема 15. Становлення Американської системи міжнародних відносин XIX – початку XX ст.		2	4
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 15 балів (три оцінки на дев'яти семінарських заняттях); 2) написання контрольної письмової роботи/тестування – 15 балів; 3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення аналітичної записки з обраної проблеми міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 20 балів (з них 15 балів – за текст, 5 балів – за представлення) Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит (екзамен) проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць семестру і передбачає написання екзаменаційної письмової роботи/тестування. Екзаменаційний білет включає 5 завдань, виконання яких вимагає від студентів: 1) виявлення розуміння сутності понять і термінів міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 5 балів; 2) вміння структурувати основні явища та елементи міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 10 балів; 3) знання теоретичних засад міжнародних відносин XVII – поч. XX ст., поглядів та праць відомих учених-міжнародників означеного періоду – 15 балів; 4) знання конкретних проблем розвитку міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 20 балів. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає:

	– виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 бали; – вміння структурувати основні явища та елементи міжнародної політики XVII – поч. XX ст. – 4 бали; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих учених-міжнародників, конкретних проблем міжнародних відносин XVII – поч. XX ст. – 8 балів; Загальна кількість – 15 балів.
Семінарські заняття	Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – екзамен) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни та отримання разом 26-ти і більше балів.
Підсумковий контроль	Екзамен

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Планується виконання здобувачами освіти обов'язкових декількох видів письмових робіт, про які йшлося в попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проєктами не допустимо порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Неформальна освіта:

Індивідуальні заняття (сертифікатні програми, тренінги, короткотермінові курси, літні школи тощо під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців), які мають практичні короткострокові цілі. Очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари).

8. Рекомендована література

1. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи : навч. посіб. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
2. Блек Дж. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення. Київ : Vivat, 2021. 256 с.
3. Велика війна 1914–1918: витоки, характер, наслідки : монографія / наук. ред. С. С. Трояна.

Київ : Кондор, 2018. 536 с.

4. Голованов С. О. Всесвітня історія : підручник. Київ : Каравела, 2017. 296 с.

5. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.

6. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до нового часу: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. міжнар. відносини та історія. К., 2005. 559 с.

7. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики ХХ – початок ХХІ століття : навч. посіб. К., 2006. 368 с.

8. Історія міжнародних відносин : підручник / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва та ін. Дніпро : ДДУВС, 2020. 228 с.

9. Камінський А. Основи міжнародних відносин, Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 238 с.

10. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика / за ред. В. А. Манжоли. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

11. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : (історико-політ. есе) К., 2007. Ч. 1. 369 с. ; Ч. 2. 386 с.

12. Міжнародні організації: Навч. посіб. / За ред. О.С. Кучика. 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2007. 749 с.

13. Скрипняк О. М. Історія міжнародних організацій: навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 226 с.

14. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 140 с

15. Цветков Г. М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917–1945 рр. : навч. посібник для студентів вищ. закладів освіти. К., 1997. 230 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Батюк В. І. Історія міжнародних відносин [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://stud.com.ua/75562/politologiya/istoriya_mizhnarodnih_vidnosin.

17. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

18. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Історія міжнародних відносин» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7696>.

19. Big History Project [website] / URL : <https://www.bighistoryproject.com/home>.

Борчук С. М. доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії